

TELEVÍZIÓ

ENGEM NEM ÚGY HÍVNAK

Gion Nándor 1970-ben megjelent első ifjúsági regényét, az *Engem nem úgy hívnak* címűt a következő ajánlólevéllel indította útnek: „Állítom, hogy még most is van valahol egy ormótlan teherhajó, amely lassan és csöndesen úszik a vízen, és amikor néha kiköt, a gyerekek megbizonyosodhatnak róla, hogy egy nagyon szőke és egy nagyon tiszta lány áll rajta, és a part felé néz. Persze, a hajó aztán megint csak továbbúszik, és attól kezdve nagyon fog hiányozni, mint minden, amiről tudjuk, hogy végképp elmúlt. Mert a gyerekek, akármilyen szomorúan is hangzik ez, felnőttekké válnak: a szemük megromlik, és többé már nem vesznek észre bizonyos egészen fontos dolgokat. Legfeljebb időnként hiányolják őket. Igen, a felnőtté válásról írtam, azoknak, akiknek még jó szemük van, és egy kicsit azoknak is, akiknek már megromlott a látásuk. Nem írhattam erről túlságosan vidám könyvet, mert nekem időnként nagyon hiányzik az az ormótlan teherhajó. De azért biztos vagyok benne, hogy megvan valahol, csöndesen úszik a vízben, és amikor néha kiköt a part mellett, a gyerekek felfedezik rajta azt a szőke és nagyon tiszta kislányt, aki mindennek tud örülni, és szeret hangosan nevetni.”

Már a fenti sommás idézetből is kitetszik, hogy Gion Nándornak ez a regénye nem cselekményes, történekekben gazdag alkotás, hanem az érzelmek világába kalauzoló mű. Ezért volt számomra kissé meglepő is, hogy Vicsek Károly megpróbálkozott filmrevitelével. Bátorításul szolgálhatott, hogy az író valamennyi későbbi ifjúsági regénye, a *Postarablók*, a *Kárókatona még nem jöttek vissza* és a *Sortűz egy fekete bivalyért* túl van nem is kis filmsikerén? Valószínűleg ez a tény is közrejátszhatott, s nem kevésbé, hogy éppen Vicsek rendezte *Késdobáló* a szakmában figyelmet érdemlő produkció.

Az *Engem nem úgy hívnak* értékét mindenekelőtt abban kell látnunk, hogy Vicsek Károly jól ráérezett a regény egyrészt lírai vonalára, másrészt pedig a párbeszédekben rejlé erejére, és sikeresen tudott építeni erre a két pillérré. Gion prózájának lírai felhangjait a film nem „líraian szép” képsorokkal illusztrálja, hanem ellenkezőleg, a fiatalok érzelmi kapcsolata apró jeleinek felmutatásával. Így a majdnem egészen dísztelen felszín mögött húzódik meg a líra, mintahogy a lélek rezdüléseire a regényben is csak a kéreg alatt bukkanunk. Éppen ezért nem szentimentális és érzелgős sem a regény, sem ennek filmváltozata.

A rendező az otthontól hamar elszakadt fiú és ama hajón érkező lény kialakuló kapcsolatában egyszerre mutatja föl az egyedit és az általánost, keresi az okot és okozatot, anélkül hogy bármelyikről egészen pontos képet festene. E röpke egymásratalálás viszont – érezzük – ajándék mindekettőjük számára. Ajándék, mert ott a kegyetlen igazság: két tragikusnak idnuló sors keresztezi egymást. A fiú tizenöt évesen kerül utcára, a

Gion Nándor: *Engem nem úgy hívnak*. Rendező: Vicsek Károly. Operatőr: Apró Zoltán. Szereplők: Szalasi Tímea (Rea), Merei Zoltán (fiú) gyermekszínészek; Tóth Loon (Dollár), Szél Oliver (Pollák) főiskolai hallgatók, valamint Venczel Valentin. Ilija Bašić, Szilágyi István, Kölygyesi György és Bencze Ferenc. Az Újvidéki Televízió és a Magyar Televízió közös produkciója. Sugározta a Belgrádi Televízió második műsora, 1989. május 16-án.

nála meg fiatalabb „ronda hajón” élő lány anyja pedig „elment egy másik hajóssal”. Valahol árvaságukban lelnék egymásra mint ahogy a közös sors hozta össze Pétert, az autószerelő inast H. Sz. Dollárral és a címfestőnél dolgozó, ám a képregényrajzolásról álmodozó Pollákkal is, hogy így hármában az épülő bérházak még nedves falai között tengessék életüket.

De a rendező nem megsajnál(tat)ni akarja ifjú hőseit, hanem felmutatni egy lehetséges (és nyilván létező) valóságot. Aki ismeri Gion regényeit, tudja, hogy ezek a fiúk is a Keglovics utcából érkeztek, annak a sok szenvedéssel és átokkal teli, ám mégis minde nélkül létező utcának a tablójáról valók.

És amikor a legfiatalabbon már a reménytelenség és a kilátástalanság vesz erőt, megjelenik a hajó, azzal a bizonyos lánnyal, akivel jókat lehet fürödni, el lehet kísérni a körhintára, és meg lehet lesni a kéményseprőt. De Péter nem volna Keglovics utcabeli ha nem az történe vele, ami történik: mire eljut addig, hogy szerezve egy göndör szőrű kiskutyát teljesítse a lány első kérését, a dereglye kihajózik, a fiú pedig már csak a parttól intgethet a lány után, kezében a kis tascskóval.

A kiskutyás jelenet juttatja eszembe, hogy a filmből mintha hiányozna az a regénybeli jó részlet, amikor e csapás szinte kegyetlenné teszi Pétert, aki ezután barátjaival konzervdobozt köt a kutya farkára, és úgy ugrasztja meg, egyenesen az örületbe kergetve. Hiányzott ez a történet, noha a regényben legalábbis éppen ez az a kulcsjelenet, amely a valóságot a maga kegyetlenségében mutatja meg.

De mint mondtuk, Vicsek Károly rendezése a líraibb, a hangulatosabb elemekből építkezett, s nyilván a hangulati egység megtartása végett mondott le az ilyen harsányabb, expresszivebb jelenetekről.

Nem a kötelező udvariasság mondatja, hogy a rendező filmjéhez valóban kitűnő gyermekszínészeket és színésznővédeket talált, akik nemcsak egyenrangú partnerei voltak az együttesnek, hanem tulajdonképpen viszik a produkciót.

BORDÁS Győző